

Peygamberlik Nurunun Hz. Muhammed'e İntikali

MEHMET ŞİMŞEK*

Geliş ve Kabul Tarihi: 20.05.2019 / 26.06.2019

Öz: Hz. Muhammed'in hayatını ve onun ailesini anlatan eserlerin birçoğunda "peygamberlik nuru" kavramına yer verilmektedir. Bu nurun, ilk insan ve ilk peygamber olan Hz. Âdem'den itibaren sırasıyla gelmiş olan bütün peygamberlere intikal ettiği belirtilmektedir. Hz. Muhammed'in soyunun dayandığı İsmail Peygamber aracılığı ile bu nurun Hz. Peygamber'in büyük dedeleri vasıtasıyla babası Abdullah'a ve daha sonra kendisine geçtiği söylenmektedir. Bu nuru yüzünde taşıyan şahsiyetlerin kendi dönemlerinde nur sayesinde ön plana çıktıkları ve toplumlarında önemli bir konuma sahip oldukları aktarılan bilgiler arasındadır.

Abdullah'ın, Âmine ile evliliği sonucunda söz konusu bu nurun zifaktan sonra Âmine'ye geçtiği aktarılır. Hz. Peygambere hamile kalan Âmine'nin doğum yaptığı sırada nurun etrafa yayıldığı ve dünyayı aydınlattığı bilinmektedir. Hz. Muhammed'in risaletinin habercisi olan bu nur kaynaklarda farklı şekillerde aktarılmaktadır. Peygamberlik nurunun varlığı kaynaklarda çokça zikredilmektedir. Nurun mahiyeti hakkında kaynaklarda farklı rivayetlerin ve yorumların yer alması onun varlığına işaret etmektedir. Varlığı bilinen bu nurun mahiyetinin ne olduğu hakkında net bir bilgi gözlemlenememiştir.

Anahtar Kelimeler: Hz. Muhammed, Peygamberler ve Peygamberlik Nuru.

* Yüksek Lisans Öğrencisi|Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı.

Basic Convictions in the Wars of Prophethood Period in the Context of Respondent-Reason Relation

Abstract: In most of the works about the life of Muhammad and his family, “Prophetic Light” is mentioned. It is stated that this light has been inherited all prophets respectively from Adam, who is the first person and prophet. It is known that this divine light has been passed by means of Samuel, who is the ancestor of Muhammad, respectively to Muhammad’s great-grandfathers, to his father Abdullah and finally it has been passed to Muhammad. There some information about that people who has it on their faces has come into prominence and become front and center at their time, thanks to the divine light.

It is narrated that after the marriage of Abdullah and Amine, this divine is light has passed to Amine following the nuptial chamber. It is known that while Amine is giving birth to Muhammad, this light spreads and illuminates the world. As a sign of Muhammad’s prophecy, this light is described in different ways. The presence of Prophetic Light is mentioned a lot in reference books. Different rumours and comments about the nature of this light on reference books point the presence of it. It is not observed a clear data about the nature of this light

Keywords: Muhammad, Prophets and Prophetic Light.

Giriş

Hz. Peygamber'in vefatından sonraki süreçte kaleme alınmış olan birçok kitapta onun peygamberliğinin alameti olarak çeşitli olaylar yer almıştır. İlk dönem siyer kitaplarında kendisine yer edinen konulardan biri de Hz. Muhammed'in peygamberliğinin beklenen bir hadise olduğudur. Bu beklentinin habercisi olarak siyer kitaplarında çeşitli rivayetler aktarılır. Bu rivayetlerden bazıları şunlardır; Rahip Bahira olayı, Arapların kendilerine bir peygamber gönderileceği beklentisi, Zeyd b. Amir'in Abdülmüttalib ailesinden bir peygamber çıkacağı iddiası hatta ve hatta bu peygamberi kişisel özelliklerine kadar tarif etmesi¹, Yahudilerin son peygamberin onlardan biri olmasını ümit etmeleri, ilk insan ve ilk peygamber olan Hz. Adem'den itibaren babadan oğula geçen peygamberlik nurunun daha Hz. Muhammed doğmadan onun peygamberliğinin habercisi olmasıdır. Nur, sözlükte karanlığın zıttı ışık olarak geçmektedir. İmam Gazali, nurun sadece Allah'a ait olduğunu ama onun yansıması olarak zuhur edebileceğini ve insanların bu nuru ancak duyu organları vesilesi ile görebileceğini aktarır². Bizim bu yazıyı yazmamızdaki amaç ise Hz. Muhammed'in peygamberliğinin habercisi olarak kitaplarda aktarılan Nûr-u Muhammedî'nin (peygamberlik nuru) siyer kaynaklarında nasıl ele alındığını incelemek ve bu konudaki çağdaş araştırmacıların görüşlerine yer vermektir. Biz konuyu İslam tarihi açısından ele aldığımız için bu yazımızda konu ile ilgili tasavvufi ve kelami tartışmalara yer vermedik. Nûr-u Muhammedî konusu farklı bir çalışmada tasavvuftaki yeri ve Şii kaynaklardaki rivayetleri açısından ele alınabilir. Yazımızı peygamberlik nuru ile ilgili rivayetler ve peygamberlik nuru ile ilgili rivayetlerin değerlendirmesi olarak iki bölümden oluşturduk.

Peygamberlik Nuru ile İlgili Rivayetler

Hz. Peygamber'in doğumu İslam dünyasını ilgilendirdiği kadar bütün insanlık tarihini etkileyen bir olay olarak da dünyada yankılanmıştır. Peygamber'in vefatından sonra gelecek olan nesillere

¹ İsrail Balcı, *Vahyin Gölgesinde Siyer Mekke Dönemi 1*, Ankara Okulları, Ankara 2018, s.20

² Muhammed b. Muhammed el-Gazali, *Mișkatü'l-Envar* (çevr. Süleyman Ateş), Bedir, İstanbul 1994, s.15-16

Asr-ı saadet döneminde yaşanan olayları aktarmak ve ümmete Peygamber'ini tanıtmak için birçok siyer kitabı kaleme alınmıştır. Umumi tarih kitaplarının içeriğinin düzenlenmesi genellikle benzer şablonlarda olmuştur. İlk siyer kitaplarının hemen hemen hepsinde hikaye; Âdem'in (a.s) yaratılışıyla başlar ve akabinde adı bilinen peygamberlerin hayat öyküleri hakkında bilgi verilir. Olay son peygamber olan Hz. Muhammed'in soyuna bağlanır. Hz. Muhammed'in soyu tarih kitaplarında genellikle Adnan'a³ kadar götürülür. Âlimlerin çoğu Hz. Muhammed'in soyunun büyük dedesi Adnan'a kadar sahih rivayetlerle bilindiğine ama Adnan'dan sonraki atalarının varlığı ile ilgili bilgilerin kesinlik içermediğini belirtmektedir. İshak peygamberin soyundan çok sayıda peygamber gönderen Allahu Teâla peygamberlerin sonuncusunu da Hz. İsmail'in soyuna bahşetmiştir⁴.

Ünlü tarihçi A. Cevded Paşa, Peygamber'in soyunu zikrettikten sonra onun gelmiş olduğu kolun diğer kollara nispetle ön plana çıktığını ve Hz. Muhammed'in atalarının kendi dönemlerinde önemli bir konuma sahip olduğunu aktarır⁵. Yazımıza konu olan "*Peygamberlik Nuru*" Hz. İbrahim'in alnından oğlu İsmail'e geçmiş ve ondan da oğuldan oğula geçerek Adnan'a, Maad'a ve Nizar'a⁶ kadar ulaşmıştır. "Nizar'ın alnındaki bu nur (yüce aydınlık) ise Peygamberimiz Hazret-i Muhammed (s.a.v.) 'e ait nur (Nûr-u Muhammedî) olup Hazret-i Adem'den beri evlattan evlada geçerek sonunda asıl sahibi olan son peygamber (Hatem'ül-Enbiya) Efendimiz (S.A.V.) de kalmıştır"⁷. Hz. Muhammed'in peygamberliğinin habercisi olan bu nur, nesilden nesile aktarılmıştır. Adnanoğulları'nın içerisinde bulunup bu nuru Hz. Muhammed'e intikalde taşıyan büyük dedeleri kendi dönemlerinde daima ön planda olmuşlar ve yüzlerinde bir tatlılık, parlaklık taşımış, diğer insanlardan kolaylıkla ayırt edilebilmişlerdir. Nuru yüzünde

³ İbn Sad'a göre; "Adnan, İbrahim'in oğlu İsmail (as)'ın evlatlarından. Ancak Adnan ile İsmail arasında kalan babalarda ihtilaf vardır." İbn Sad, *Kitabül't-Tabakati'l-Kebir*, (Çevr. Edt. Adnan Demircan) Siyer Yay, İstanbul 2015, s.40-44

⁴ A. Cevdet Paşa, *Hiz. Muhammed'in(s.a.v) Hayatı*, Çelik Yayınevi, İstanbul 1979, s.6

⁵ A. Cevdet Paşa, *Hiz. Muhammed'in(s.a.v) Hayatı*, s.7

⁶ Nizar; Arapça az bir şey manasına olan Nezir kelimesinden gelir. Bu şekilde bir isim konulmasının sebebi Nizar dünyaya geldiğinde babası Maad onun alnındaki nuru görünce çok sevinmiş ve bundan dolayı kavmine (oymağına) büyük bir ziyafet vermişti. Böyle bir oğul için bu şekilde bir ziyafet azdır bile, dediğinden oğlunun

adı Nizar kalmıştır. A. Cevdet Paşa, *Hiz. Muhammed'in(s.a.v) Hayatı*, ss.7-8

⁷ A. Cevdet Paşa, *Hiz. Muhammed'in(s.a.v) Hayatı*, s.8

taşıyan her kim olmuşsa üstünlük de onun olmuş, şan ve şeref sahibi olması da nura bağlanmışır.⁸ Nitekim bu konu ile ilgili Hz. Peygamber'den aktarılan söz şudur; "Ben, Âdemoğulları soylarının en hayırlı, en temiz olanlarından, devirden devre, aileden aileye geçe geçe nihayet, şu içinde bulunduğum aileden vücuda getirildim!"⁹ İslam tarihi kaynaklarında peygamberlik nuru ile ilgili rivayetler fazlaca bulunmaktadır. Nizar'dan sonra sırasıyla bu nuru Fihri b. Malik, onun oğlu Galip, Galip'in oğullarından Lühey, Lühey'in oğullarından Kâab taşımıştır. İsmi zikredilen şahsiyetler kendi dönemlerinde diğer kardeşlerine göre toplumda ayrıcalıklı bir konumda bulundular. Bu nur daha sonraki süreçte Peygamberimiz'in büyük dedesi olan Haşim'e intikal edecektir. Haşim, Medine'de Neccarogulları'ndan Selmâ ile evlenir daha sonra Şam tarafına kervan götürdüğü bir vakitte Gazze'de ölür. Haşim'den hamile kalan Selmâ, Şeybe¹⁰ adında bir erkek çocuğu dünyaya getirir. Şeybe (Abdülmuttalip) içinde bulunduğu topluluktan yüzündeki pak nur vesilesi ile hemen ayırt edilebilen ve soylu bir aileye mensup olduğu anlaşılan bir çocuktur.¹¹ Hz. Peygamber'in dedesi Abdülmuttalib'in alnında bulunan bu nur oğlu Abdullah'ın doğumuyla onun yüzüne geçmiştir. Peygamberimizin babası Abdullah kaynaklarda iki olaydan ötürü zikredilmektedir. Bunlardan birincisi herkesçe malum olan *kurban edilmeye*¹² olayıdır. Diğer aktarılan bilgi ise Abdullah'a

⁸ A. Cevdet Paşa, *Hz. Muhammed'in(s.a.v) Hayatı*, s.8

⁹ M. Âsım Köksal, *Peygamberler Peygamberi Hazreti Muhammed Aleyhisselam ve İslâmiyet I*, Işık Yayınları, İzmir 2007, s.25

¹⁰ Peygamberimizin dedesi olan Abdülmuttalip'in gerçek adı Şeybe'dir. Amcası Müttalip onu Medine'den Mekke'ye getirince şehre girerken Şeybe Müttalip'in devesinde bir sepet içinde bulunur. Bu duruma şahit olan Mekkeliler, Şeybe'ye Müttalip'in kölesi anlamına gelen Abdülmuttalip adını koyarlar.

İbrahim Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2002, s. 57

¹¹ A. Cevdet Paşa, *Hz. Muhammed'in(s.a.v) Hayatı*, s.9

¹² Cürhümlüler tarafından Mekke terk edilmeden içerisine altın ve heykellerin atılarak kapattıkları zemzem kuyusunun yeri Abdülmuttalip'e rüyasında gösterilir. Bu rüya sonucunda zemzem kuyusunun yerini açmak isteyen Abdülmuttalip'e Mekkeliler zorluk çıkarır. Abdülmuttalip yaşanan bu durum üzerine şayet on oğlu olursa birini Allah adına kurban edeceğine dair söz verir. Çocukları arasındaki kura çekiminin sonucu en küçük oğlu Abdullah'a çıkar. Mekkeliler bu olayı engellemek için Abdülmuttalip ile birlikte bir kâhine başvurular. Fal oklarının çekilmesi sonucu 100 devenin kurban edilmesi ile Abdullah kurban edilmekten kurtulur.

Muhammed Hamidullah, *İslam Peygamberi(Hayatı ve Faaliyeti)1*,(terc. Salih TUĞ), İmaj, Ankara, 2003, s.33; Ali Muhammed Sallabi, *İslâm Tarihi Asr-ı Saadet Dönemi Siyer-i Nebî*, (terc. Mustafa KASADAR, Sadullah ERGİN, Şerafettin ŞENASLAN), Ravza Yayınları, İstanbul 2015 , s. 62

Âmine ile evlenmeden önce Mekkeli bir kadının¹³ onun yakışıklılığından etkilenerek ona uygunsuz bir teklifte bulunmasıdır. Abdullah bu uygunsuz teklifi Âmine ile evlenmeden önce ret eder¹⁴ fakat evlilikten sonra bu teklifi yapan kadının yanına giderek teklifinin geçerli olup olmadığını sorar¹⁵. Bazı kaynaklarda ise bu kadın ile daha sonra karşılaşan Abdullah ondaki eski istekli hali göremeyince nedenini sorar. Kadın ise cevap olarak sende evlenmeden önce bir nur bulunuyordu bunun kendisine geçmesi için öyle bir teklifte bulunduğunu ama Âmine ile evlendikten sonra nurun Âmine'ye intikal ettiğini ve artık evlenmeleri için bir nedenin kalmadığını belirtir¹⁶.

Rivayetin farklı bir versiyonunda ise kur'a çekiminden sonra babası ile birlikte Mekke'ye gelen Abdullah Kâbe'nin önünden geçerken biraz geride kalır. Bu sırada Varaka b. Nevfel'in kız kardeşi Rukiye karşısına çıkar. Abisinin eski dinler hakkındaki bilgisinden dolayı Allah tarafından gönderilecek son peygamberin nurundan haberi vardır. O an Rukiye, Abdullah'ı durdurur ve "Benimle şuan evlenir misin?" diye sorar mahçup olup cevap veremeyen Abdullah'a ikinci teklifini ise "Eğer benimle evlenirsen senin için kurban edilecek 100 deveyi ben sana verebilirim" şeklinde yapar. Fakat Abdullah bu teklifi ret eder¹⁷. Bu bilgidен anlaşılacağı üzere bu teklifte bulunan kadının, nurun öneminin farkında olduğu yorumu yapılabilir. Kaynaklarda Abdullah'ın Âmine'den başka bir eşinin daha olduğu ve üzerini çamurla kirlettiği bir

¹³ "Bazılarına göre bu kız, Mekkeli meşhur Hıristiyan Varakat'ubn Nevfel'in kız kardeşi Kutayla'dır. Diğerleri mevzu bahis kızın ya Has'am'lı Fatıma adında biri yahut meşhur Murr'ubn Abd'illah el-Has'ami (Wüstenfeld, Genealogische Tabellen, 9/21)'nin bir kızı olduğunu söylerler. Tayy kabilesinde olduğu gibi, Has'am kabilesinde de bir kısım sop'lara Hıristiyanlık nüfuz etmişti. Fatıma ve Kutayla için bk. Balazuri, Ensab, 139. paragraf; İbn Hişam, s. 100; Suheyli, Ravz, 1, 104; Ebu Nu'aym, Dela 'il, s. 38-39." Muhammed Hamidullah *İslam Peygamberi(Hayati ve Faaliyeti)*, s.35

¹⁴ Abdullah bu uygunsuz teklifi bir şiir ile ret etmiştir;

"Harama gelince.. Cehennem onun önündedir

Helale gelince, senin teklifinde helal yoktur öyle ise vazgeç!

Bu işi nasıl istersin? Kerim olan ırzını ve dinini korumak zorundadır." Ahmet Efe, *Siret-i Resül Hz. Muhammed(sa.v) Hayati ve Cihadi*, Kozan Ofset, Konya 1997, s.38-39

¹⁵ İbn Hişam, *Hız. Muhammed'in Hayati(es-Sireün-Nebeviyye)*, (terc. İzzet Hasan, Neşet Çağatay), Ankara Üni. Basımevi, Ankara 1971, s.98

Mehmet Azimli, *Siyeri Farklı Okumak, Ankara Okulu*, Ankara,2010, s.46

¹⁶ Muhammed İbn İshak, *Siyer*, (Yayına Hazırlayan; Muhammed Hamidullah)(ç. Sezai Özel), Akabe Yayınları, İstanbul 1988, s. 91-92 ; bk.Ahmet Efe, *Siret-i Resül Hz. Muhammed(sa.v) Hayati ve Cihadi*, s.38

¹⁷ Salih Suruç, *Kainatın Efendisi Peygamberimizin(s.a.v) Hayati*, Nesil Yayıncılık, İstanbul 2018, s. 52-53

işle uğraştıktan sonra bu kadınla birlikte olmak istediği ama kadının Abdullah'ı üstü çamur olduğundan dolayı ret ettiği de aktarılır. Abdullah bunun üzerine Âmine ile birlikte olur ve nur Âmine'ye geçer daha sonra diğer hanımının yanına gelir, teklifini yineler ama kadın Abdullah'ı yüzündeki ak nurun kaybaldığını söyleyerek ret eder¹⁸. Azimli, kitabında haklı bir eleştiride bulunarak bu nurun neden sadece kabilenin kadınları tarafından görüldüğünü ve kadınlar tarafından görülen bu nurun neden erkekler tarafından da fark edildiğini bildiren bir kaynağın olmadığını sorar¹⁹. Kaynaklarda nur ile ilgili rivayetler bundan sonra Âmine etrafında şekillenmektedir. Abdullah'ın, Âmine ile evliliğinden sonra bu pak nur artık Âmine'de görülmeye başlanır²⁰. Hz. Peygamber'e gebe olduğu vakit ortaya çıkan nurda Suriye topraklarında bulunan Busra şehrinin saraylarının görüldüğü aktarılır²¹. Âmine'nin Hz. Peygamber'e hamile kalması sonucunda Cebrail'in (a.s) gelip kendisine bu ümmetin peygamberine hamile kaldığını haber verdiği²² kaynaklarda aktarılır. Hz. Peygamberin doğumu sırasında bu nurun ortaya çıktığı²³ ve Mekke'de doğup Şam'ı aydınlatacağı aktarılır. İslam'ın ilerleyen zamanlarda dünyanın büyük bir kısmına hâkim olması da bu teze dayanak olarak gösterilir. Bazı âlimlere göre ise İslam, Şam'da hüküm sürecek ve Şam İslam'ın direği olacaktır. Devamında bu rivayeti kıyamete yakın bir tarihte Meryem oğlu İsa'nın Şam'da zuhur etmesine de bağlayanlar bulunmaktadır²⁴. Şaban Öz'ün, İbn İshak'a dayandırarak verdiği bir rivayet göre Hz. Peygambere doğumu ile ilgili soru soran ashabına verdiği cevabı da bu konuda dikkate değerdir. Hz. Peygamber doğumu ile ilgili şunu söylemiştir: "... Annem bana hamile kaldığında kendisinden Şam topraklarındaki Busra'nın saraylarını aydınlatan bir nur çıktığını gördü..."²⁵. Bütün bu aktarılan bilgilerden sonra bu

¹⁸ İbn Hişam, *Hz. Muhammed'in Hayatı(es-Sireeün-Nebeviyye)*, s.98-99

¹⁹ Mehmet Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 46-47

²⁰ A. Cevdet Paşa, *Hz. Muhammed'in(s.a.v) Hayatı*, s. 12

²¹ İbn Hişam, *Hz. Muhammed'in Hayatı(es-Sireeün-Nebeviyye)*, s. 100

²² İbn İshak, *Siyer*, s. 95

²³ Muhammed Sallabi, *İslâm Tarihi Asr-ı Saadet Dönemi Siyer-i Nebî*, s. 63

²⁴ Muhammed Sallabi, *İslâm Tarihi Asr-ı Saadet Dönemi Siyer-i Nebî*, s. 63

²⁵ "Ona hamile kaldım ve Ondan daha hafif hiçbir çocuğa hamile kalmadım. Ona hamile olduğumda bana bir rüya gösterildi. Bu rüyada, sanki benden bir ışık çıktı ve o ışıkla Şam sarayları aydınlandı. Sonra o, hiçbir çocukta görülmemiş bir şekilde dünyaya geldi. Dünyaya geldiğinde ellerine dayanmış, başını göğe kaldırmış haldeydi . Tamam, onu bıkabirirsiniz dedi." İbn İshak, *Siyer*, s. 102

konuyu ele alan çağdaş araştırmacıların görüşlerine de yer vererek bir değerlendirme yapmak yerinde olacaktır.

Peygamberlik Nuru ile İlgili Değerlendirmeler

Kaynaklarda Hz. Peygamber'in soyunun önemi ve temiz olması bol bol rivayet dâhilinde anlatılmıştır. Yazıya konu olan “*nurun*” Hz. Âdem'den itibaren var olduğu ve sırasıyla gelmiş olan peygamber aracılığı ile Hatemü'l-Enbiyâ olan Hz. Muhammed'e kadar ulaştığı aktarılır. Bu nura sahip olan insanların diğerlerine göre toplumda ayrıcalıklı oldukları ve yine içinde yaşadıkları zaman diliminde ön plana çıktıkları da aktarılır. Nur ile ilgili rivayetleri toplayan ve bu rivayetleri aktarmış olan raviler hakkında kaynaklarda yer alan bilgileri aktaran Şaban Öz, bu bilgilerin sahih olmadığını ve doğum sırasında ortaya çıkan nur ile ilgili rivayetlerin çeşitlilik arz etmesinden dolayı bu rivayetlere temkinli yaklaşmaktadır. Bu tarz rivayetleri Hz. Peygamber'in diğer peygamberlerden üstün olduğunu ispatlamaya çalışan çok sayıda malzeme olarak nitelendirmektedir²⁶.

Azimli'nin ise eserinde bu konu ile ilgili aktarılmış olan çoğu rivayetleri zikrettikten sonra birkaç görüşüyle nur meselesinde Şaban Öz ile benzer fikirlere sahip olduğu anlaşılmaktadır. Ona göre peygamberlik nurunun müşrik olan atalarından Hz. Peygambere intikali doğru bir rivayet değildir ve nur yüzünden Abdullah'a çok sayıda evlilik teklifi gelmesini de ret ederek bu evlenme ya da birlikte olma tekliflerini Abdullah'ın o dönemdeki popüleritesine bağlar. Ona göre Abdullah'ın genç, yakışıklı ve Mekke'nin lideri konumundaki bir kişinin oğlu olması bu teklifler için yeterince makul sebeplerdendir²⁷. Burada Azimli'nin görüşüne karşı bir tenkitte bulunabilir. Müşrik olan atalarının Hz. Muhammed'e nurun intikalinde köprü vazifesi görmesi nurun var olmadığına işaret değildir. Çünkü sonuçta böyle bir nura baba-oğul ilişkisi ile bir sonraki nesle aktarılabilir ya da bu nurun son peygambere ulaştırılması için bu rivayetler makul bir aktarım olarak değerlendirilebilir.

bk. Şaban Öz, *Hz. Peygamber'in Sireti ile İlgili Mevzû Haberlerin Tarihi Değeri*, Neva Yayıncılık, İstanbul 2016, s. 50

²⁶ Şaban Öz, *Hz. Peygamber'in Sireti ile İlgili Mevzû Haberlerin Tarihi Değeri*, s. 58

²⁷ Mehmet Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 46-47

Kaynaklarda hakkında bolca rivayet bulunan nur ile ilgili tutarlı bilgilerin olmaması, daha Abdullah'ın zamanında böyle bir nurun biliniyor olmasına rağmen nübüvvetten sonra Hz. Peygamber ile ilk defa karşılaşan insanların onu nurundan tanımaması²⁸ da aklımızda soru işareti olarak kalmaktadır. Fakat nurun sadece son peygamber için bir sembol, simge olduğu fikri üzerine yoğunlaşırsa Hz. Muhammed'den sonra peygamber gelmeyeceği için onun dünyaya gelmesiyle nurun görevini tamamladığı da söylenilebilir.

Voltaire, Hz. Muhammed'in Kureyşli olduğu konusunda bir şüphe olmadığını ancak insanların onun soyunu Hz. İbrahim'e bağlama faaliyetlerini ise inandıkları peygamberi üstün gösterme çabalarının ürünü olduğunu²⁹ belirtir. Fakat kaynaklarda aktarılan bilgiler ve Hz. Peygamber'in kendisini tanıttığı hadisler zaten O'nun soyunun Hz. İsmail'e dayandığını doğrulamaktadır. İhtimal dâhilinde olarak "*peygamberlik nurunun*" kaynaklarda çokça zikredilmesi ve bu konuya bol miktarda atıf yapılması da Hz. Muhammed'in kendisinden önce gelmiş olan peygamberlerle ilişkisini ortaya koyma çabalarının sonucudur.

Sonuç

Hz. Peygamber'in hayatını kaleme alan siyer kitapları ve daha sonra yazılan İslam tarihi kaynaklarında Nur-u Muhammedi konusu daha çok rivayetler dâhilinde ele alınmıştır³⁰. Bütün bu eserlerde ortak olan figür peygamberliğin habercisi olan bir nurun varlığıdır. Bu nur bir silsile dâhilinde peygamberden peygambere aktarılarak son sahibi olan Hz. Muhammed'e intikal etmiştir. Nurun Hz. Muhammed'e intikalinden önceki dönemde Peygamber'in babası Abdullah'ın başından geçen olaylar nurun varlığını başka bir düzlemde yansıtmaktadır. Mekkeli bir kadın ile başından geçen olayda sanki bu nurun farkında olan ve peygamber bekleyen bir topluluk imajı yaratılmaktadır. Fakat risaletin

²⁸ Öznur Hocoğlu, "Mitler Gerçeklere Karşı: Hz. Muhammed'in Peygamberlik Öncesi Yaşamındaki Olaylar", *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S:13, Haziran, 2018, ss. 231-267.

²⁹ Voltaire, *Türkler/Müslümanlar/Ötekiler*(Der. Cengiz Orhan), İğüs Yayınları, İstanbul 2008, s.13

³⁰ bk. İbn İshak, *Siyer*; İbn Sad, *Kitabü't-Tabakâti'l-Kebîr vb.*

başlangıcından sonra insanların bu nuru hiç zikretmemesi ve bu dönemi anlatan kaynaklarda nurun geçmemesi varlığını tartışmaya açmaktadır.

Bütün bu aktarılan bilgiler ışığında yorum yapılacak olursa rivayetlerin Peygamber'in vefatından sonra ortaya çıktığı, yeni beldelerin fethedilmesi ile karşılaşılan diğer dinlerdeki peygamber imajından etkilenildiği ve bu tarz rivayetlerin kaynaklara geçtiğini söylemek yanlış bir aktarım olmayabilir. Hz. Muhammed'in nübüvvetinin ispatı için böyle bir çaba içerisine girmenin yersiz olduğu ortadadır. Gerçek anlamda mümin olan bir kişi için Kur'an-ı Kerim'de O'nun peygamberliği ve peygamberlerin sonuncusu olduğu gayet net ifadelerle ele alınmıştır. Aktarılan bilgilerin kopuk ve aktaranların şüpheli olarak nitelendirilmesi de bu görüşümüzü destekler niteliktedir.

Bu nurun varlığı hakkında elde edebildiğimiz kaynaklardan yola çıkarak bu konudaki rivayetleri anlatmaya çalıştık. Çağdaş tarihçilerin eserlerinde yapmış oldukları yorumlara yer vererek konuyu toplu bir halde sunmaya gayret ettik. Aktarılan bilgilere bakıldığından böyle bir nurun olduğu anlaşılmasına rağmen mahiyeti hakkında net bir fikir sunmanın imkânsız olduğu ortaya çıkıyor.

Kaynakça

- AZİMLİ, Mehmet, *Siyeri Farklı Okumak*, Ankara Okulu, Ankara 2010
- BALCI, İsrail, *Vahyin Gölgesinde Siyer Mekke Dönemi 1*, Ankara Okulları, Ankara 2018
- EFE, Ahmet, *Sîret-i Resûl Hz. Muhammed(sa.v) Hayatı ve Cihadı*, Kozan Ofset, Konya 1997
- el-GAZALİ, Muhammed b. Muhammed, *Mişkâtü'l-Envar* (çevr. Süleyman Ateş), Bedir, İstanbul 1994
- İbn Hişam, *H. Muhammed'in Hayatı*, (terc. İzzet Hasan, Neşet Çağatay), Ankara Ün. Basımevi, Ankara 1971
- İbn İshak, Muhammed, *Siyer*, Yayına Haz. Muhammed Hamidullah (çevr. Sezai Özel), Akabe, İstanbul 1988
- İbn Sad, *Kitabü't-Tabakâti'l-Kebîr*, (Çevr. Edt. Adnan Demircan) Siyer Yay, İstanbul 2015
- HAMİDULLAH, Muhammed, *İslam Peygamberi (Hayatı ve Faaliyeti)1*, (terc. Salih TUĞ), İmaj, Ankara 2003

- HOCAOĞLU, Öznur, "Mitler Gerçeklere Karşı: Hz. Muhammed'in Peygamberlik Öncesi Yaşamındaki Olaylar", *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S:13, Haziran, 2018, ss.231-267
- KÖKSAL, M. Âsım, *Peygamberler Peygamberi Hazreti Muhammed Aleyhisselam ve İslâmiyet 1*, Işık Yayınları, İzmir 2007
- ÖZ, Şaban, *Hz. Peygamber'in Sıreti ile İlgili Mevzû Haberlerin Tarihi Değeri*, Neva Yayıncılık, İstanbul 2016
- PAŞA, A. Cevdet , *Hz. Muhammed'in(s.a.v) Hayatı*, Çelik Yayınevi, İstanbul 1979
- SALLÂBÎ, Ali Muhammed, *İslâm Tarihi Asr-ı Saadet Dönemi*, (terc. Mustafa Kasadar, Sadullah ERGİN, Şerafettin ŞENASLAN), *Siyer-i Nebî I*, Ravza Yayınları, İstanbul 2015.
- SARIÇAM, İbrahim, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2002
- SURUÇ, Salih, *Kâinatın Efendisi Peygamberimizin (s.a.v) Hayatı*, Nesil Yayınları, İstanbul 2018
- Voltaire, *Türkler/Müslümanlar/Ötekiler* (Der. Cengiz Orhan), İğüs Yayınları, İstanbul 2008

